

Oplossingen examen natuurkunde HAVO 1990 1^e tijdvak 21 mei 1990

OPGAVE 1 : WARMTEOVERDRACHT

1 0,26 l water wordt 11°C verwarmd. Massa water is $\rho \cdot V = 0,998 \cdot 10^3 \cdot 0,26 \cdot 10^{-3} = 0,26 \text{ kg}$. Afgestane hoeveelheid warmte is $Q = m \cdot c \cdot \Delta T = 0,26 \cdot 4,18 \cdot 10^3 \cdot 11 = 1,2 \cdot 10^4 \text{ J} = 12 \text{ kJ}$.

2 $\lambda = 5,18 \cdot 10^{-2} \cdot \frac{4,0 \cdot 10^3}{0,288(99-18,5)} = 0,89 \text{ W/m}\cdot\text{C}$

OPGAVE 2 : ORGELPÝP

3 $BK = \frac{1}{4} \lambda = l \rightarrow \lambda = 4l = 4 \cdot 0,193 = 0,772 \text{ m} \quad f = \frac{v}{\lambda} = \frac{343}{0,772} = 444 \text{ Hz}$

4 $v^2 = C \cdot T \rightarrow 343^2 = C \cdot 293 \rightarrow C = 402 \text{ m}^2/\text{s}^2 \cdot \text{K}$

5 $\frac{v^2}{T} = C \cdot T \left\{ \begin{array}{l} v \text{ neemt toe} \\ T stijgt \end{array} \right. \quad \lambda = 4l \left\{ \begin{array}{l} \lambda \text{ is constant} \\ l = \text{constant} \end{array} \right. \quad v = \lambda f \rightarrow f \text{ neemt toe dus hogere toon.}$

OPGAVE 3 : WINDENERGIE

6 Het oppervlakte van cirkel $D = \pi R^2 = \pi \cdot (6,4 \cdot 10^6)^2 = 1,3 \cdot 10^{14} \text{ m}^2$

Op aarde valt een vermogen $P_{\text{Tot}} = 1,4 \cdot 10^3 \cdot 1,3 \cdot 10^{14} = 1,8 \cdot 10^{17} \text{ W}$

In één jaar = $3,1536 \cdot 10^7 \text{ s}$ wordt ingeschaald $1,8 \cdot 10^{17} \cdot 3,1536 \cdot 10^7 = 5,7 \cdot 10^{24} \text{ J}$

7 $P = 0,23 \cdot 1,293 \cdot 7,0^3 \cdot \pi \cdot 12,5^2 = 5,0 \cdot 10^4 \text{ W}$

Aantal woningen is dus $\frac{5,0 \cdot 10^4}{350} = 1,4 \cdot 10^2$.

8 Aantal windmolens is $4,5 \cdot 10^3$. Die leveren samen een vermogen van $4,5 \cdot 10^3 \cdot 1,0 \cdot 10^5 = 4,5 \cdot 10^8 \text{ W}$ en dat is $\frac{4,5 \cdot 10^8}{9,3 \cdot 10^9} \cdot 100\% = 4,8\%$ van het benodigde el. vermogen.

OPGAVE 4 : REMWEG

9 $V_0 = 108 \text{ km/h} = 30 \text{ m/s.} \quad V_t = V_0 + at \quad 0 = 30 - 7,5 \cdot t \rightarrow \text{remtijd } t = 4,0 \text{ s.}$

Remweg $S = V_0 \cdot t + \frac{1}{2} at^2 = 30 \cdot 4,0 - \frac{1}{2} \cdot 7,5 \cdot 16 = 60 \text{ m.}$

10 Bij een $V_0 = 30 \text{ m/s}$ is de remweg volgens figuur 4 : $S = 66 \text{ m.}$

$$\left. \begin{aligned} 66 &= 30t + \frac{1}{2}at^2 \\ 0 &= 30 + at \rightarrow at = -30 \end{aligned} \right\} 66 = 30t - 15t \quad t = 4,4 \text{ s} \quad a = -\frac{30}{4,4} = -6,8 \text{ m/s}^2$$

De remverhaging is dus $6,8 \text{ m/s}^2$.

11 $V_0 \cdot \Delta t = \text{de extra af te leggen afstand.}$

Uit figuur 5 blijkt dat als $V_0 = 30 \text{ m/s}$ deze extra af te leggen afstand 11 m bedraagt, dus : $30 \cdot \Delta t = 11 \quad \Delta t = 0,37 \text{ s.}$

OPGAVE 5 : TOESTANDSVERANDERINGEN

12 $m = \frac{\Delta p \cdot A}{g} = \frac{0,60 \cdot 10^5 \cdot 25 \cdot 10^{-4}}{9,81} = 15 \text{ kg}$

13 $\frac{V_B}{T_B} = \frac{V_C}{T_C} \rightarrow \frac{250}{282} = \frac{345}{T_C} \quad T_C = 389 \text{ K} \quad (= 116^\circ\text{C})$

14 Bij DA wordt het gasvolume $550 - 400 = 150 \text{ cm}^3$ kleiner $\rightarrow \Delta x = \frac{150}{25} = 6,0 \text{ cm}$.

15 $W = p \cdot \Delta V = 1,0 \cdot 10^5 \cdot -150 \cdot 10^{-6} = -15 \text{ J}$.

OPGAVE 6 : KERNFUSIE

16 $\Delta m = \frac{U}{c^2} = \frac{4,0 \cdot 10^6 \cdot 1,6 \cdot 10^{-19}}{9,0 \cdot 10^{16}} = 7,1 \cdot 10^{-30} \text{ kg}$.

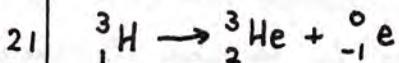
17 Wet van behoud van impulso: $0 = m_{\text{tritium}} \cdot V_{\text{tritium}} + m_p \cdot V_p$

$$0 = 5,01 \cdot 10^{-27} \cdot 8,0 \cdot 10^6 + 1,67 \cdot 10^{-27} \cdot V_p \Rightarrow V_p = -2,4 \cdot 10^7 \text{ m/s}$$

18 In het IJsselmeer zitten $9,9 \cdot 10^{24} \cdot 1,8 \cdot 10^9 = 1,782 \cdot 10^{34}$ ${}^2\text{H}$ -kernen en die kunnen $8,91 \cdot 10^{-33}$ fusie-reacties aangaan, waarbij in totaal $3,56 \cdot 10^{40} \text{ eV} = 5,7 \cdot 10^{21} \text{ J}$ energie vrijkomt. De energie-behoefte is $2,6 \cdot 10^{20} \text{ J}$ per jaar $\rightarrow 22$ jaar energie!

19 Deuteriumkernen zijn positief geladen dus B komt loodrecht het papier uit: $\odot$
(hinkelhandregel $I \uparrow F_L$)

20 $F_L = F_{mpz} \quad Bqv = \frac{mv^2}{R} \quad B = \frac{mv}{qR} = \frac{3,34 \cdot 10^{-27} \cdot 2,0 \cdot 10^5}{1,60 \cdot 10^{-19} \cdot 0,010} = 0,42 \text{ T}$

OPGAVE 7 : FOTO-ELEKTRISCH EFFECT

22 $U_{k,\max} = hf - W_u = 3,00 - 2,25 = 0,75 \text{ eV}$

23 $V_Q - V_p = 12,0 \text{ V}$ en $V_M = 0 \text{ V}$ dus $V_Q = 6,0 \text{ V}$ en $V_p = -6,0 \text{ V}$: tussen $-6,0$ en $+6,0$ volt.

24 De verdigingstoestroomstroom is $120 \mu\text{A} = 120 \cdot 10^{-6} \text{ C/s}$.

Dat betekent dat er $\frac{120 \cdot 10^{-6}}{1,60 \cdot 10^{-19}} = 7,5 \cdot 10^{14}$ foto-elektronen per s de kathode verlaten.

25 $U_{\text{foton}} = 2,25 + 1,00 = 3,25 \text{ eV}$

26 Als $I_a = 0$ dan is $V_{Ak} = -1,0 \text{ V} \rightarrow S$ zit boven het midden M omdat $V_S < 0$.

27 $\lambda_{\min} = 0,380 \cdot 10^{-6} \text{ m}$

$$f = \frac{c}{\lambda} = 7,89 \cdot 10^{14} \text{ Hz} \quad U_{\text{foton}} = hf = 5,23 \cdot 10^{-19} \text{ J} = 3,27 \text{ eV}$$

$|V_{rem}| = 3,27 - 2,25 = 1,02 \text{ V}$.